

Antoni Młotek

"La cura pastorale in Antiochia nel IV secolo", Pietro Rentinck, Roma 1970 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/3, 232-233

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

założeń Pawłowych pojęcie świętości przysługuje chrześcijanom i jest ono korelatywne z pojęciem wybrania. W związku z tym, podzielając poglądy P. Benoit w tym względzie, wyróżnić należy: powołanie wszystkich ludzi do zbawienia, wybranie właściwe Kościołowi oraz specjalny przywilej narodu żydowskiego, zwany konsekracją. Przywilej ten przysługuje narodowi żydowskiemu ze względu na dawne wybranie, które dzięki „reszcie Izraela” nie zostało zaprzepaszczone. Właśnie za pośrednictwem tej reszty Izraela cały naród żydowski posiada specjalną łączność z Kościołem Chrystusowym.

W oparciu o niniejszą pracę przekonać możemy się nadto jak dalece zasada solidarności horyzontalnej zakotwiczona jest w teologii Pawła z Tarsu. Na podstawie tej zasady Apostoł ukazuje konsekrację całego narodu ze względu na obecność chrześcijan w jego łonie. Owo pojęcie solidarności horyzontalnej w teologii Apostoła narodów skrzętnie wykorzystują już tacy autorzy starożytni, jak Apolinary z Laodycei, św. Hieronim i inni. Przypowieść o dzikiej oliwce dostarcza nam nadto szereg elementów, ukazujących nam kształtowanie się stosunków między Kościołem a narodem żydowskim. Z punktu widzenia metodologicznego żałować należy, że autor nie zamieścił na końcu pracy niezbędnych indeksów, choćby tylko imiennego i rzeczowego.

Szkoda, że omówionej pracy nie przyswoiła sobie dotąd polska literatura biblijna w wersji polskiej, gdyż właśnie tego rodzaju rozprawy monograficzne winny stanowić punkt wyjściowy dla rozważań problematyki ekumenicznej w Polsce. Autorowi życzyć należy, by całość tej pożytecznej pracy ukazała się jak najrychlej w języku polskim w formie wzorowej monografii. W ten sposób wzbogaci ona nie tylko polską naukową literaturę biblijną, lecz — co ważniejsze — uprzystępniona zostanie tak teologom, jak i polskiej inteligencji katolickiej.

Ks. Ludwik W. Stefaniak CM, Warszawa

Pietro RENTINCK, *La cura pastorale in Antiochia nel IV secolo*, Roma 1970, Università Gregoriana Editrice, s. 354 (Analecta Gregoriana, t. 178).

Dzieło jest próbą wszechstronnej analizy duszpasterstwa w Antiochii w IV wieku. Praca ta jest interesująca i potrzebna. Uzupełnia bowiem nasze wiadomości o Kościele antiocheńskim, podane przez A. J. Festugière. *Antioche paienne et chrétienne*, Paris 1959.

Tytuł książki nie oddaje w pełni bogactwa poruszanych w niej problemów. Autor przy rozważaniach dotyczących duszpasterstwa okazuje się dociekliwym historykiem i teologiem. W badaniach opiera się na danych archeologicznych, przekazach liturgicznych i prawnych, a zwłaszcza na pismach św. Jana Chryzostoma, który od r. 386 przez dwanaście lat jako kapłan i kaznodzieja działał w różnych kościołach Antiochii.

Dzieło dzieli się na następujące rozdziały: 1. inicjacja chrześcijańska, 2. kult, 3. kler, 4. życie zakonne a duszpasterstwo, 5. laikat a duszpasterstwo, 6. małżeństwo, 7. pokuta, 8. miłość. Wzorem dobrego wykorzystania danych archeologicznych i liturgicznych jest rozdział drugi, poświęcony kultowi. Autor omawia w nim ówczesną liturgię antiocheńską, kult męczenników i inne praktyki religijne. Wiele faktów i poprawnych ocen podaje autor w rozdziale trzecim. Ktokolwiek interesuje się kapłaństwem w nauce Ojców Kościoła znajdzie tu interesujący materiał, dotyczący hierarchii, działalności pasterskiej i życia kleru. Podobne bogactwo wiedzy autora okazuje się w jego analizach na temat małżeństwa, pokuty i miłości.

Autor zbyt skrótowo potraktował zagadnienie laikatu. Piąty rozdział, który liczy tylko 16 stron (s. 235—251), rozprawia o godności świeckich, ich obowiązku apostołstwa i różnych formach apostołatu. Na podstawie homilii św. Jana Chryzostoma ukazuje powszechność obowiązku apostołstwa, który

wynika z przynależności do mistycznego Ciała Chrystusa i kapłaństwa wiernych. Należy żałować, że autor nie określa dokładnie, co należy rozumieć przez apostołstwo. Wymieniając zaś różne formy apostołatu, nic nie mówi o apostołstwie modlitwy. Czyżby u św. Jana Chryzostoma nie znalazł tekstów potwierdzających istnienie obowiązku apostołstwa przez modlitwę? W pracy występuje też brak przedstawienia sytuacji religijno-moralnej, a także społeczno-politycznej chrześcijaństwa w IV wieku. W świetle ówczesnych warunków lepiej można by zrozumieć napomnienia św. Jana Chryzostoma, by postępowanie moralne jego słuchaczy było zgodne z wyznawanymi zasadami.

Książka P. Rentnicka stanowi zarówno dla historyków, jak i teologów moralistów, a także pastoralistów źródło dobrze udokumentowanych informacji na temat duszpasterstwa w Kościele antiocheńskim w IV wieku.

Ks. Antoni Młotek, Wrocław

Śląskie Studia Historyczno-teologiczne, t. III, Katowice 1970, Wydawnictwo Kurii Diecezjalnej, s. 352.

Niniejszy, trzeci już tom Śląskich Studiów odznacza się ciekawą i bogato zróżnicowaną tematyką artykułów.

Na wstępie bp H. Bednorz szkicuje sylwetkę Jana XXIII podkreślając jego zrozumienie dla aktualnych problemów doczesności, które usiłują rozwiązać ludzie o różnym światopoglądzie. Takie właśnie zagadnienia, stanowiące wspólną dla prawie wszystkich mieszkańców naszego globu płaszczyznę zainteresowania, przynosi omawiany tom. Zawarte w nim artykuły, pomijając historyczne, zgrupować można wokół znajdujących coraz szerszy oddźwięk tematów, jak prawa osoby, praca ludzka i czas wolny, kobieta w pracy i w rodzinie, życie gospodarcze a życie społeczne.

Ks. J. Majka w artykule *Rozwój zagadnienia prawa osoby w nauce społecznej Kościoła* określa pojęcie praw osoby, postuluje uwzględnienie aspektu obiektywnego i subiektywnego uprawnień, jego źródło umiejscawia w świadomości ludzkiej. Przedstawia dzieje personalizmu chrześcijańskiego, zakorzenionego już w ST, aż do encykliki *Populorum progressio*, będącej jego zdaniem już nie obroną, ale programem pozytywnej realizacji praw osoby.

Artykuł ks. J. Kondzieli *Gospodarczy aspekt „bonum commune”* próbuje dać odpowiedź na pytanie o istotę życia gospodarczego, o jego sens. Zdaniem autora życie gospodarcze jako jeden z wycinków życia społecznego zmierzać winno do naturalnego dobra wspólnego jako do swego celu przez optymalne zaspokojenie potrzeb gospodarczych.

Próby definicji pracy ludzkiej w oparciu o analizę terminów św. Tomasa z a. dokonaną w świetle Tomaszowej ontologii, podejmuje się o. W. Jacher OP w wziętym artykule pt. *Koncepcja pracy ludzkiej w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*.

O czasie wolnym, którego ilość do tego stopnia wzrasta, że jego wykorzystanie staje się problemem społecznym, znajdujemy w prezentowanym numerze kilka artykułów. Pierwszy, ks. J. Kondzieli *Integralność podzielonego czasu* wyjaśnia pojęcie czasu wolnego, omawia jego stały wzrost, coraz szybszy w ostatnim stuleciu, oraz jego ścisły związek z pracą. Autor pragnąc integracji osoby, chcąc ją uchronić od wewnętrznego rozbitcia, dowodzi konieczności zachowania jedności czasu pracy i czasu wolnego. Te dwie sfery życia ludzkiego pozostają ze sobą w sprzężeniu zwrotnym. Należy dążyć do humanizacji nie tylko pracy, lecz także czasu wolnego, bo i tutaj może człowiek ulec procesowi odczłowieczenia wskutek nabycia postawy konsumpcyjnej. Stąd rodzi się potrzeba uświadomienia sobie funkcji czasu wolnego i takiego nim dysponowania, by człowiek nie tylko wypoczywał od pracy i bawił się,